

POSTANOWIENIE

Dnia 29 stycznia 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Marta Romańska (przewodniczący)

SSN Iwona Koper (sprawozdawca)

SSN Hubert Wrzeszcz

w sprawie z powództwa B. W.
przeciwko A. Spółce z ograniczoną
odpowiedzialnością Oddziałowi w Polsce
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 29 stycznia 2016 r.,
skargi kasacyjnej powoda
od postanowienia Sądu Okręgowego w Ł.
z dnia 10 października 2014 r.,

**uchyła zaskarżone postanowienie i przekazuje sprawę
Sądowi Okręgowemu w Ł. do ponownego rozpoznania wraz
z rozstrzygnięciem o kosztach postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 17 grudnia 2013 r. Sąd Rejonowy w P. zasądził od pozwanego A. Spółka z o.o. Oddział w Polsce na rzecz powoda B. W. kwotę 74.755,09 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 7 kwietnia 2011 r.

Na skutek apelacji pozwanego Sąd Okręgowy w Ł. postanowieniem z dnia 10 października 2014 r. uchylił wyrok Sądu Rejonowego i na podstawie art. 199 § 1 pkt 3 k.p.c. odrzucił pozew. Stwierdził nieważność postępowania przed Sądem Rejonowym na skutek braku zdolności sądowej i procesowej po stronie pozwanego.

W uzasadnieniu postanowienia wskazał, że ustawodawca polski dopuszcza przedsiębiorców zagranicznych do prowadzenia działalności gospodarczej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej (art. 13 ustawy z dnia 2 lipca 2004 r. o swobodzie działalności gospodarczej tekst jedn. Dz.U. z 2015 r. - dalej jako - u.s.dz.g.) i pozwala im tworzyć oddziały z siedzibą na jej terytorium, wykonujące działalność wyłącznie w zakresie działalności przedsiębiorcy zagranicznego (art. 85 i nast. u.s.dz.g.). Pojęcie „oddziału” definiuje art. 5 pkt 4 u.s.dz.g. jako wyodrębnioną i samodzielną organizacyjnie część działalności gospodarczej wykonywanej przez przedsiębiorcę poza siedzibą przedsiębiorcy lub głównym miejscem wykonywania działalności. Oddział przedsiębiorcy zagranicznego jest więc wyodrębnioną pod względem organizacyjnym ekonomicznym i technicznym strukturą organizacyjną nie posiadającą podmiotowości (osobowości prawnej) w stosunkach gospodarczych, z wyjątkami wyraźnie wskazanymi w przepisach prawa. Natomiast stroną w postępowaniu sądowym jest sam przedsiębiorca zagraniczny, będący podmiotem wszelkich praw i obowiązków związanych z działalnością. Dopuszczony do obrotu gospodarczego w Polsce oddział przedsiębiorcy zagranicznego, jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, nie posiada odrębnej od przedsiębiorcy zagranicznego zdolności sądowej i może występować przed sądem jedynie działając w imieniu i na rzecz tego przedsiębiorcy. Ustawa z dnia 22 maja 2003 r. o działalności ubezpieczeniowej (tekst jedn. Dz.U. 2013 r., Nr 156, poz. 950 - dalej u.dz.u.), przyznaje zdolność sądową oddziałowi głównemu zagranicznego zakładu ubezpieczeń, który zgodnie z art. 106 ust. 1

u.dz.u. może nabywać prawa i zaciągać zobowiązania w stosunkach cywilnoprawnych, pozywać i być pozywany. Zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 3 u.dz.u. oddziałem głównym jest oddział zakładu ubezpieczeń z siedzibą w państwie nie będącym członkowskim Unii Europejskiej. Zdolności sądowej nie ma natomiast oddział zagranicznego zakładu ubezpieczeń mającego siedzibę w państwie będącym członkiem Unii Europejskiej.

Powyższe rozważania doprowadziły Sąd Okręgowy do wniosku, że zarówno pierwotnie pozwany C. S.A prawa francuskiego Oddział w Polsce jak i A. Sp. z o.o. Oddział w Polsce, jako oddziały zagranicznego zakładu ubezpieczeń z państwa członkowskiego Unii Europejskiej nie posiadają zdolności sądowej. Stwierdzony brak zdolności sądowej po stronie pozwanego ma charakter nieusuwalny, nie może być więc uzupełniony na podstawie art. 70 k.p.c. przez wstąpienie do udziału w sprawie podmiotu posiadającego tę zdolność. W miejsce oddziału musiałby bowiem wstąpić posiadający zdolność sądową zakład ubezpieczeń, a w konsekwencji nie zostałaby zachowana tożsamość stron, warunkująca dopuszczalność takiego przekształcenia podmiotowego.

W skardze kasacyjnej powoda od postanowienia Sądu Okręgowego opartej na obu ustawowych podstawach skarżący zarzucił naruszenie: art. 86, art. 90 i art. 129 u.s.dz.g., art. 199 § 2 k.p.c., art. 70 k.p.c. w zw. z art. 199 § 1 pkt 3 k.p.c., art. 350 k.p.c., art. 386² k.p.c. w zw. z art. 379 pkt 2 k.p.c.

Wnosił o uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy Sądowi Okręgowemu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Punktem wyjścia dla sformułowanych w skardze kasacyjnej zarzutów jest akceptacja dla poglądu wyrażonego przez Sąd Okręgowy o braku zdolności sądowej oddziału zagranicznego zakładu ubezpieczeń. W ramach przytoczonych podstaw skargi powód kwestionuje natomiast uznanie, że oddział taki jest odrębnym podmiotem od przedsiębiorcy zagranicznego, co legło u podstaw przyjęcia przez Sąd Okręgowy, że stwierdzony brak zdolności sądowej po stronie pozwanego (oddziału) ma charakter nieusuwalny, a nadto zarzuca, że w istocie

chodzi jedynie o niedokładność w oznaczeniu pozwanego w wyroku Sądu Rejonowego, która powinna być sprostowana przez Sąd Okręgowy w trybie art. 350 k.p.c.

Na tle tak sformułowanych zarzutów rozróżnić trzeba dwie odmienne sytuacje. Pierwsza, gdy strona powodowa jednoznacznie oznacza jako stronę pozwaną podmiot bez zdolności sądowej, który według jej intencji miał być stroną przeciwną, wówczas brak ten ma charakter nieusuwalny, nie ma więc zastosowania art. 199 § 2 w zw. z art. 70 § 1 k.p.c., a pozew podlega odrzuceniu na podstawie art. 199 § 1 pkt 3 k.p.c. Druga zaś, gdy oznaczenie strony pozwanej zawiera jedynie wskazanie jednostki organizacyjnej osoby prawnej, która nie ma odrębnej od tej osoby zdolności sądowej lub też gdy strona ta została oznaczona przez wskazanie osoby prawnej i dodatkowo jej oddziału, jednak z uzasadnienia żądania pozwu wynika że wolą powoda - jak w sprawie niniejszej trafnie odczytał ją Sąd Rejonowy - nie było pozwanie oddziału osoby prawnej lecz tej osoby jako podmiotu łączących ją z powodem stosunków cywilnoprawnych poddanych pod osąd sądu. W tej drugiej sytuacji, z którą mamy do czynienia w niniejszej sprawie oznaczenie strony pozwanej może być potraktowane jako oczywista niedokładność nie stanowiąca zgodnie z art. 130 § 1 k.p.c. przeszkody do nadania biegu pozwu.

Uściślenie oznaczenia strony przez sąd jest dopuszczalne zarówno w toku postępowania jak i w drodze sprostowania wyroku przez sąd pierwszej instancji na podstawie art. 350 k.p.c. Sąd drugiej instancji może w trybie art. 350 § 3 k.p.c. sprostować z urzędu wyrok sądu pierwszej instancji przez uściślenie oznaczenia strony, jeżeli w wyniku niestaranności poniechał tego sąd pierwszej instancji. Podmiotowe przekształcenie powództwa staje się natomiast aktualne dopiero wówczas, gdy wadliwości w oznaczeniu podmiotów procesu nie można naprawić w drodze sprostowania niedokładności w oznaczeniu stron (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 28 stycznia 2004 r., IV CK 183/3, nie publ. i dalsze powołane w nim orzeczenia Sądu Najwyższego).

Kierując się powyższym Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. uchylił zaskarżone postanowienie i przekazał sprawę Sądowi Okręgowemu

do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego (art. 108 § 2 k.p.c. w zw. z art. 398²¹ k.p.c.).

eb